

concerned at the national level. Accordingly, this analysis aimed at defining the grounds of interim measures as human rights protection instrument application to be used by the state as an immediate response to human rights violations and possible violations.

European Court of Human Rights has a great practice of interim measures granting. Interim measures are granted by the Court only in clearly defined conditions, namely where there is a risk that serious violations of the Convention might occur. A high proportion of requests for interim measures are inappropriate and are therefore refused. Besides, interim measures are applied upon request of the applicant claiming about alleged violations of his or her human rights.

At the national level interim measures should/may be granted upon request of the applicant or by the duty-bearer's initiative to prevent possible human rights violations. The grounds of interim measures granting should also be defined – the best international practice should be used taking into account the Ukrainian context. Another core issue analyzed is defining duty-bearers – subjects enforced to grant interim to prevent abuse in the sphere concerned.

It is obvious that court shall be the only authority to resolve the substantive case of alleged human rights violation. However, public and local authorities shall be enabled to grant interim measures to prevent the possible violations. With this, the scope and the sphere of its application at the national level shall be broader in comparison with the case law of the European Court of Human Rights.

Key words: human rights, interim measures, protection, legal institute, duty-bearers.

DOI: 10.33663/0869-2491-2021-32-544-553

УДК: 342.41

П. С. ДЕМЧЕНКО

аспірант Інституту держави і права
імені В.М.Корецького НАН України*

ORCID: 0000-0002-0202-5186

ПОНЯТТЯ БЕЗПЕКИ ЯК КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОЇ КАТЕГОРІЇ

Стаття присвячена дослідженню поняття безпеки одного з найважливіших комплексних інститутів захисту та охорони української державності, правова реалізація якої прямо визначена Конституцією України. Досліджено з конституційно-правові та нормативно-правові (у рамках Закону України «Про національну безпеку України від 21.06.2018 р. та Стратегії національної безпеки України від 14.09.2020 р.) аспекти забезпечення безпеки та реалізації безпекової політики в Україні. Представлено аналіз основних доктринальних підходів розуміння феномену безпеки у конституційному праві України. Доведено багатогранність безпеки конституційно-правової категорії, її вплив у рамках визначених сфер суспільних відносин.

Ключові слова: безпека, національна безпека, конституційна безпека, захист та охорона, конституційно-правова категорія.

Демченко Ф. С. Понятие безопасности как конституционно-правовой категории

Статья посвящена исследованию понятия безопасности в качестве одного из важнейших комплексных институтов защиты и охраны украинской государственности, правовая реализация которой прямо определена Конституцией Украины. Исследованы конституционно-правовые и нормативно-правовые аспекты (в рамках Закона Украины «О национальной безопасности Украины» от 21.06.2018 г. и Стратегии национальной

*Demchenko Pylyp, Postgraduate Student of Koretsky Institute of State and Law of the NAS of Ukraine

безопасности Украины от 14.09.2020 г) обеспечения безопасности и реализации политики безопасности в Украине. Представлен анализ основных доктринальных подходов понимания феномена безопасности в конституционном праве Украины. Доказана многогранность безопасности в качестве конституционно-правовой категории, ее влияние на обеспечение безопасности в рамках определенных сфер общественных отношений.

Ключевые слова: безопасность, национальная безопасность, конституционная безопасность, защита и охрана, конституционно-правовая категория.

Demchenko Pylyp. An essence of the security in context of constitutional legal dimension

The article is devoted to the study of the concept of security as one of the most important integrated institutions for the protection and protection of ukrainian statehood, the legal implementation of which is directly provided for by the content of thand legal and regulatory aspects of security and the implementation of security policy ine provisions of the norms of the Constitution of Ukraine. Investigated the constitutional legal aspetcts and basics (in case of ukrainian National Security Act of 2018 and Strategy of National Security 2020)of security provison in Ukraine. An analysis of the main doctrinal approaches to understanding the phenomenon of security in the constitutional law of Ukraine is presented. The multifaceted nature of security as a constitutional and legal category, its impact on ensuring security within the framework of certain spheres of public relations has been proved.

Key words: security, national security, constitutional security, protection and safety, constitutional and legal category.

Вступ. Проблематика забезпечення безпеки людини, суспільства та держави є наріжним каменем забезпечення існування людської цивілізації протягом усієї історії її існування. У сучасних умовах стрімких змін і кризових ситуацій, першочергову роль у реалізації безпекової політики в Україні відіграє її правова складова, основою якої є положення Основного Закону – Конституції України.

Огляд літератури. Дослідженням феномену безпеки загальнонаукової, юридичної та конституційно-правової категорії присвячені роботи низки українських і зарубіжних авторів: В.О. Антонова, А.А. Єзерова, І.І. Завідняка, В.І. Ковтуна, В.А. Ліпкана, Є.П. Літвінова, О.В. Лемака, В.В. Маддісона, І.М. Петріва, О.В. Скрипнюка, К.В. Тарасенка, О.В. Українчука, В.О. Храмова, З.Д. Чуйко, В.А. Шахова, Т.Е. Шуберт та ін. Особливої уваги в рамках дослідження цієї проблематики заслуговують такі праці: монографія В.О. Антонова «Конституційно-правові засади національної безпеки України» (2017 р.), дисертації І.І. Завідняка «Служба безпеки України у механізмі забезпечення національної безпеки України: конституційно-правові засади» (2015 р.), О.В. Українчука «Забезпечення національної безпеки в умовах формування в Україні громадянського суспільства та демократичної, правової і соціальної держави» (1994 р.), О.В. Лемака «Конституційно-правові основи національної безпеки Угорщини» (2016 р.), З.Д. Чуйко «Конституційно-правові основи національної безпеки України» (2008 р.), а також ряд наукових статей А.А. Єзерова та Т.Е. Шуберт.

Постановка проблеми дослідження. З огляду на позитивну тенденцію наявності достатньої кількості конституційно-правових досліджень наразі існує проблематика визначення конституційно-правової оцінки основ забезпечення безпеки людини, суспільства та держави у рамках динаміки процесів змін в Україні та світі, а також в аспекті системного розуміння безпеки загальнонаукового явища.

Метою дослідження статті є визначення сутності безпеки у конституційно-правовому вимірі. Досягнення відповідної мети можливе за допомогою таких

завдань: по-перше, дослідити розуміння безпеки як загальноюридичної категорії; по-друге, простежити закріплення безпеки на конституційно-правовому та нормативно-правовому рівнях (у рамках розгляду основних положень Закону України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 р. та нової редакції Стратегії національної безпеки України від 14.09.2020 р.); по-третє, простежити доктринальні підходи до характеристики безпеки як конституційно-правової категорії.

Виклад основного матеріалу. Розглядаючи загальну сутність безпеки як явища навколишнього світу, необхідно зазначити, що з точки зору розуміння філологічних і філософських аспектів під відповідним поняттям необхідно розуміти такий стан, коли ніхто або ніщо не загрожує. Стан безпеки характеризує одна зі складових соціальної філософії, що визначає певний ступінь захищеності особистості, суспільства та держави від внутрішніх і зовнішніх загроз, що дає змогу відповідним об'єктам забезпечення безпеки стабільно розвиватися в рамках матеріального та нематеріального виміру^{1,2}.

У сучасній юридичній науці поняття «безпека» розглядається як засіб правового регулювання суспільних відносин, складові елементи якої знаходяться під впливом динаміки свого розвитку, в рамках яких час від часу можливе виникнення кризових ситуацій, викликів та загроз, які становлять небезпеку для функціонування усієї системи відповідних суспільних відносин та несуть ряд негативних наслідків.

Наразі вітчизняна юридична думка містить ряд підходів щодо визначення місця безпеки та засад її забезпечення у системі суспільних відносин.

На думку В.О. Храмова, безпеку як юридичну категорію необхідно розглядати як захищеність життєво важливих інтересів особи, суспільства та держави від зовнішніх та внутрішніх загроз³. В.А. Шахов та В.В. Мадіссон розуміють безпеку як поєднання прагнення людини до існування в найбільш сприятливих для гідного життя та власного розвитку умовах з можливостями забезпечення державними та громадськими організаціями необхідного рівня захищеності людини від різного роду ризиків, небезпек, викликів і загроз⁴. К.В. Тарасенко вважає, що безпека у сенсі її правового розуміння визначає рівень захищеності людини, суспільства, держави від зовнішніх та внутрішніх загроз та небезпек, що засновується на сутності їх вивчення, виявлення, запобігання та усунення, а також вироблення методів та заходів зменшення і усунення їх негативних наслідків⁵.

На нашу думку, безпеку як юридичну категорію необхідно сприймати з точки зору її системного характеру та динамічного розвитку суспільних відносин, що диктують необхідність вироблення основ гнучкого реагування на негативні явища навколишнього світу та основа яких формується на розумінні об'єктивних процесів розвитку суспільства, держави і усієї людської цивілізації з точки зору минулого, теперішнього та майбутнього часу, а також в аспекті взаємодії складових елементів забезпечення безпеки та охоплення усіх найважливіших інтересів суспільства та держави.

На підтвердження доречно навести погляди Є.П. Літвінова на функціональне призначення безпеки в соціальній сфері в аспекті призначення сучасної держави у захисті власних громадян та створення умов повноцінного життя на основі двох підходів: по-перше, безпека людини, суспільства та держави мають прямий та опосередкований вплив один на одного, який визначає первинність забезпечення безпеки у контексті їх взаємозв'язку; по-друге, безпека кожного окремого елемента соціальної системи впливає на стан безпеки усієї системи, тоді як за-

гальна криза усієї системи несе загрозу існуванню кожного окремого елементу⁶.

Отже, поняття безпеки та особливостей її забезпечення мають певні риси системності, реалізація яких залежить від ступеня існуючих викликів і загроз, кризових ситуацій і конфліктів, які безпосередньо впливають на методи, заходи та засоби захисту та охорони основних об'єктів забезпечення безпеки. Беззаперечним є те, що ефективні напрями безпекової політики повинні ґрунтуватися на оцінці та аналізі усіх можливих та перспективних загроз.

Важливою умовою розвитку безпекової політики є окреслення та оцінка наявних і прогнозованих загроз та небезпек. В Україні була прийнята нова редакція Стратегії національної безпеки України, затверджена Указом Президента України № 392/2020 від 14.09.2020 р. У п.п. 7–30 розділу 2 «Поточні та прогнозовані загрози національній безпеці та національним інтересам України» Стратегії найбільш актуальними визначено: збройний конфлікт на території частини непідконтрольних районів Донецької та Луганської областей та анексія Автономної Республіки Крим у рамках неоголошеної гібридної війни Російської Федерації проти України, глобальна пандемія корона вірусної хвороби COVID–19 та її соціально-економічні наслідки, динаміка змін геополітичних процесів у світі, внутрішньодержавні загрози стабільності розвитку в соціальній, економічній, політичній, етнокультурній сферах та інші прояви загроз і небезпек сучасності⁷.

Прийняття нової редакції Стратегії національної безпеки України та окреслення зазначених умов нестабільності є позитивним кроком держави щодо визначення головних напрямів забезпечення безпеки людини, суспільства та держави. На думку В.А. Ліпкана, підвищений інтерес влади та поточні запити суспільства щодо збереження основних цінностей відображені у так званій концепції хвильової реакції (або безпекоренесансу) – визначення основних загроз існуванню та надання пріоритетів забезпечення безпеки її основних об'єктів⁸.

У такому випадку правова складова реалізації безпекової політики відіграє керівну роль, основи якої закладені у конституційно-правових засадах забезпечення безпеки у змісті норм Основного Закону – Конституції України.

Аналізу положень Конституції України, зміст яких прямо передбачає закріплення основ забезпечення безпеки у 21 випадках, свідчить, що поняття безпеки згадується як: визнання безпеки людини найвищою соціальною цінністю (ч. 1 ст. 3); окреслення термінів та термінологічних словосполучень: екологічна безпека (ст. 16; п. 6 ч. 1 ст. 92; п. 3 ч. 1 ст. 116), економічна безпека (ч. 1 ст. 17), інформаційна безпека (ч. 1 ст. 17), державна безпека (ч. 3 ст. 17), громадська безпека (п. 7 ч. 1 ст. 138), інтереси національної безпеки (ч. 1 ст. 18; ч. 2 ст. 32; ч. 2 ст. 34; ч. 1 ст. 36; ч. 2 ст. 39), підрив безпеки (ч. 1 ст. 37) забезпечення національної безпеки (ч. 1 ст. 44; п. 1 ч. 1 ст. 106; п. 17 ч. 1 ст. 106; п. 3 ч. 1 ст. 116); основи національної безпеки (п. 17 ч. 1 ст. 92); закріплення конституційного статусу Ради національної безпеки і оборони України (ч. 1 ст. 107) та закріплення за Президентом України статусу її Голови (п. 18 ч. 1 ст. 106)⁹.

Цими нормами, які за своєю суттю є конституційно-правовими засадами забезпечення безпеки у рамках існуючих суспільних відносин в Україні, гарантуються захист та охорона основоположних конституційних цінностей, які представлені у найважливіших інститутах української державності – незалежності та суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності кордонів держави, інститутів поділу державної влади, її формування та функціонування,

прав, свобод і інтересів людини та громадянина в Україні. Відповідна характерна риса Основного Закону України визначає забезпечення безпеки одного з його основних функціональних призначень.

На думку О.В.Лемака, закріплення засад забезпечення безпеки в Конституції України характеризується першочерговістю конституційних норм у рамках правового регулювання певних груп суспільних відносин, порушення та нехтування якими становить загрозу національній безпеці та інтересам України та її народу¹⁰.

Зазначені положення Основного Закону України деталізуються на нормативно-правовому рівні, у зв'язку зі специфікою особливостей забезпечення безпеки в певних видах суспільних відносин, розвиток та функціонування об'єктів яких перебувають в умовах наявних та імовірних загроз і небезпек.

Основним нормативно-правовим джерелом забезпечення безпеки в Україні є Закон України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 р. Його прийняття продиктовано об'єктивною необхідністю побудови сучасної правової основи забезпечення національної безпеки України за умови обрання євроатлантичного курсу розвитку держави та окреслення пріоритетних викликів та загроз сьогодення. Закон має пряме посилення у тексті преамбули на статті 1, 2, 17, 18, 19, 92 Конституції України в рамках визначення ним основ та принципів національної безпеки і оборони України, цілей та основних засад державної політики, що гарантують суспільству і кожному громадянину захист від загроз, що, своєю чергою, є базисом формування системи об'єктів та суб'єктів забезпечення безпеки та специфіки у визначених сферах. Реалізація положень норм Закону відбувається відповідно до прямого впливу конституційно-правових засад безпекової політики в державі¹¹.

З огляду на конституційно-правовий і деякі аспекти нормативно-правового закріплення основ забезпечення безпеки в Україні можна простежити наявність системного взаємозв'язку між положеннями Основного Закону України та деяких законодавчих актів. На думку В.О. Антонова, Конституція України повинна у ст. 17 мати категоріальне закріплення національної безпеки та її складових елементів (військову, громадську, державну, екологічну, економічну, інформаційну та ін.) та являти собою основну конституційно-правову засаду системного характеру забезпечення безпеки в Україні¹².

Проаналізовані конституційно-правовий і нормативно-правовий рівні регулювання забезпечення безпеки в Україні є основою для формування деяких доктринальних наукових підходів розуміння безпеки у вітчизняній науці конституційного права. Більшість науковців пропонують виділяти у рамках визначення основної конституційно-правової категорії безпекової політики держави поняття національної безпеки.

Національну безпеку О.В.Українчук пропонує визначати як специфічний вид відносин, що складаються між людьми та їх колективами у процесі цілеспрямованої діяльності щодо досягнення стану оптимального функціонування і розвитку громадянського суспільства, правової держави, їх структурних компонентів¹³.

І.М.Петрів характеризує національну безпеку здатність особи, суспільства і держави до захисту, стан захищеності від сукупності об'єктивно існуючих негативних факторів, що становлять реальну небезпеку національним інтересам України¹⁴.

З.Д.Чуйко під національною безпекою розуміє здатність держави і суспільства створювати умови для всебічного розвитку та функціонування людини і

громадянина, держави і суспільства, на основі ефективного функціонування системи забезпечення, яка покликана своєчасно передбачати, виявляти, оцінювати загрози своїм основним об'єктам та вживати необхідні заходи для їх зниження і нейтралізації з огляду на можливості держави та інтереси в рамках її розвитку¹⁵.

Підходи щодо розуміння національної безпеки інституту забезпечення безпеки основ державності в Україні – державного суверенітету та демократичного конституційного ладу, прав та свобод людини і громадянина в Україні відповідно до пп. 1, 2 ч. 3 ст. 3 Закону України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 р. визначаються одними з фундаментальних національних інтересів¹¹.

Такий підхід поділяє О.В. Скрипнюк, визначаючи інститут основ національної безпеки та оборони України складову загальних засад розвитку конституційного ладу України, що становить систему якісно однорідних і взаємопов'язаних норм конституційного законодавства та норм інших галузей права, визначаючи правовий стан (режим) суспільства і держави, за якого забезпечується належний захист суверенітету, конституційного ладу та територіальної цілісності України, всебічний розвиток і захист інтересів особи, суспільства і держави¹⁶.

І.І. Завидняк визначає характерні ознаки національної безпеки конституційного інституту, що визначає напрями політики держави у забезпеченні стабільності конституційного ладу, національних інтересів, виявлення та усунення потенційних загроз, а також як один з критеріїв легітимного обмеження здійснення прав і свобод людини за умови дотримання вимог правової процедури, передбачених статтями 29–39 Конституції України¹⁷.

Особливу увагу забезпеченню безпеки державного суверенітету та демократичного конституційного ладу приділяє В.І. Ковтун, характеризуючи норми Конституції України, які встановлюють засади національної безпеки України як гарантії охорони та захисту існуючого типу державної організації, що виражаються у формі засобів-гарантій юридичного, військового, економічного та дипломатичного характеру¹⁸.

Узагальнюючи характеристику наведених вище підходів щодо розуміння безпеки в рамках конституційно-правових досліджень, можна простежити характерні риси провідної ролі національної безпеки як засобу забезпечення охорони і захисту основоположних конституційних цінностей держави, основних елементів її державності у рамках функціонування механізму державної влади та розвитку демократичного конституційного ладу, прав та свобод, інтересів людини і громадянина в Україні, інтересів суспільства та держави в цілому.

Поряд з тим розуміння безпеки в рамках доктринального бачення науки конституційного права не обмежується у якості її оцінки в контексті національної безпеки України. У вітчизняній юридичній літературі автори часто звертаються до питання конституційної безпеки держави, розгляд і практична реалізація якої має велику актуальність з огляду на тенденцію існування політичних конфліктів та криз розвитку конституційно-правових відносин між їх основними суб'єктами.

Одним з прикладів забезпечення конституційної безпеки на практиці є діяльність вищих органів державної влади в Україні, політичних та громадянських сил у рамках усунення наслідків прийняття Конституційним Судом України Рішення № 13-р/20 від 27.10.2020 р. щодо неконституційності положень деяких норм антикорупційного законодавства та Кримінального кодексу України щодо публічного декларування посадових осіб в Україні, яке призвело до кризи суспільної довіри до конституційної юрисдикції.

Уперше використала даний термін у своїй роботі зарубіжна вчена Т. С. Шуберт, яка конституційну безпеку розуміє як діяльність з забезпечення захисту основ конституційного ладу в рамках норм конституції або основного закону держави, що регламентує засади правової системи та визначає найважливіші принципи статусу і діяльності суб'єктів існуючих конституційно-правових відносин, що мають повноваження визначати та розвивати основоположні засади конституціоналізму в державі¹⁹.

Українська правова думка щодо визначення конституційної безпеки держави наразі перебуває на стадії теоретичного осмислення, яке засновується на декількох підходах до розуміння цієї конституційно-правової категорії.

Наприклад, на думку І.І. Шведа, під конституційною безпекою необхідно розуміти внутрішню безпеку держави, яка засновується на Стратегії національної безпеки та спрямована на захист базових цінностей, що становлять зміст конституційного ладу (об'єкт конституційної безпеки), метою реалізації якої є забезпечення постійного і законного дотримання й захисту прав і свобод людини та громадянина²⁰.

Найбільш детально конституційна безпека у рамках існуючих конституційно-правових досліджень представлена у роботах А.А. Єзерова як категорія, що визначає стан конституційних правовідносин, які виникають у процесі цілеспрямованої діяльності, результатом якої є досягнення стану належного функціонування та розвитку громадянського суспільства, правової держави та її структурних компонентів, які характеризуються можливістю протистояти загрозам що створюють пряму небезпеку конституційному ладу держави²¹.

Основною метою конституційної безпеки у такому випадку необхідно вважати забезпечення захисту конституційного ладу від впливу негативних чинників на представлені у його змісті конституційні цінності, а саме – існуючі колізії, прогалини та інші недоліки в законодавстві; невідомості між природним правом і позитивними нормами, правовий нігілізм суб'єктів конституційно-правових відносин, низький рівень їх правової культури та зловживання законодавством²².

Необхідно зазначити, що у площині співвідношення розуміння конституційної безпеки та правової охорони Конституції України важливо розмежувати ці поняття. Охорона Конституції України є складовою конституційної безпеки, яка виражається у забезпеченні дотримання відповідності норм законодавства Основному Закону України, напрямом забезпечення стабільності як конституційного ладу, так і векторів реалізації конституційної безпеки.

У межах запропонованого підходу розуміння сутності конституційної безпеки необхідно визначати основні характерні риси відповідного поняття конституційно-правової категорії:

- конституційна безпека засновується та реалізовується як на основних конституційно-правових засадах безпекової політики, так і на положеннях щодо повноважень основних суб'єктів конституційно-правових відносин (держави та її народу, органів державної влади та місцевого самоврядування, правоохоронних органів) у рамках загального розвитку конституціоналізму в Україні;
- конституційна безпека є основним елементом правової складової забезпечення національної безпеки України;
- стабільність забезпечення конституційної безпеки ґрунтується на стані розвитку конституціоналізму та конституційних правовідносин у державі;

- конституційна безпека спрямована на забезпечення стану захищеності конституційного ладу та системи нормативних, організаційних, інституційних гарантій його формування та розвитку;
- основним призначенням конституційної безпеки є прогнозування, недопущення та подолання наслідків конституційних конфліктів.

Таким чином, на основі проведеного дослідження можна зробити **висновки**, що безпека є складною та багатовекторною категорією, реалізація якої має на меті захист певного об'єкта чи об'єктів. Основна роль у забезпеченні захисту та охорони існування і розвитку людини, суспільства та держави належить національній безпеці держави, яка, своєю чергою, маючи правову складову реалізації, на конституційно-правових нормах, що визначають як основні напрями її забезпечення щодо основоположних конституційних інститутів та нормативно деталізується у законодавстві в межах правового регулювання забезпечення безпеки в аспекті визначеного кола суспільних відносин з наявними об'єктами забезпечення безпеки. Поряд з тим, розглядаючи конституційну безпеку як елемент правової складової більш широкого поняття – національної безпеки, необхідно зазначити її подвійне призначення – вона є основою формування правових засад національної безпеки та засобом забезпечення стабільності процесів розвитку конституціоналізму та конституційних правовідносин в Україні.

1. Новий тлумачний словник української мови: в 4 т./ уклад. В.В.Якименко, О.М.Сліпущко; наук.ред. Л.І.Андрієвський. Київ:Аконт, 2000. Т.1: А–Є. 910 с.

2. Філософський енциклопедичний словник: енциклопедія / НАН України, Ін-т філософії ім.Г.С.Сковороди ; голов. ред. В.І.Шинкарук. Київ: Абрис, 2002. 742 с.

3. Юридична енциклопедія: в 6 т./ редкол.: Ю.С.Шемшученко (відп. ред.) та ін. Київ: Українська енциклопедія, 1998. Т.1: А–Г. 672 с.

4. Шахов В.А., Мадіссон В.В. Національний інтерес і національна безпека в геостратегії України. *Вісник Національної академії державного управління*. 2013. № 2. С. 44–56.

5. Тарасенко К.В. Нація як категорія національної безпеки. *Підприємство, господарство і право*. 2002. № 10. С. 77–79.

6. Литвинов Э.П. Философия основ национальной безопасности. *Пространство и время: междисциплинарный научно-аналитический и образовательный журнал*. 2012. № 1 (7). С. 66–73.

7. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14.09.2020 р. «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України № 392/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037> (дата звернення: 30.12.2020 р.)

8. Ліпкан В.А., Ліпкан О.С. Національна і міжнародна безпека. Вид. 2-е, доп. і перероб. Київ: Текст, 2008. 400 с.

9. Конституція України 254к/96-ВР від 28.06.1996 (зі змін та доп. станом на 01.01.2020 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/254В/96> (дата звернення: 30.12.2020 р.)

10. Лемак О.В., Бисага Ю.М., Белов Д.М., Громовчук М.В. Конституційно-правові основи забезпечення національної безпеки в Угорщині: монографія / ДВНЗ «Ужгородський національний університет». Ужгород, 2019. 206 с.

11. Про національну безпеку України: Закон України № 2469-VIII від 21.06.2018 р. (зі змін та доп. станом на 24.10.2020 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 30.12.2020 р.)

12. Антонов В.О. Конституційно-правові засади національної безпеки України: монографія. Київ: Талком, 2017. 576 с.

13. Українчук О.В. Забезпечення національної безпеки в умовах формування в Україні громадянського суспільства та демократичної, правової і соціальної держави: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Київ, 1994. 18 с.

14. Петрів І.М. Конституційно-правове поняття національної безпеки. *Право України*. 2005. № 5. С. 105–107.

15. Чуйко З.Д. Поняття національної безпеки України: конституційно-правовий аспект. *Проблеми законності: Республіканський міжвідомчий науковий збірник*. 2003. Вип. 61. С. 23–28.

16. Скрипнюк О.В. Курс сучасного конституційного права України: академічне видання.

Харків: Право, 2009. 468 с. **17.** Завідняк І.І. Конституційні засади забезпечення національних інтересів та структура національної безпеки України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. Вип. 19. Ч. 1. 2012. С. 164–167. **18.** Ковтун В.І. Захист державного суверенітету в Конституції України. *Конституційне право України: підручник / за заг. ред. Т.М.Слінько*. Харків, 2020. С. 111–117 **19.** Шуберт Т.Е. Проблеми конституційної безпеки Росії. *Право: Всеросійський юридический журнал*. 1997. № 4. С. 17–21. **20.** Швед І.І. Парадигма конституційної безпеки в умовах глобалізації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. Вип. 37. 2016. С. 59–62. **21.** Єзеров А.А. Конституційна безпека як складник національної безпеки України. *Український часопис конституційного права*. 2017. № 2. С. 60–66. **22.** Єзеров А.А. Поняття конституційної безпеки. *Юридичний вісник*. 2011. № 1. С. 14–23.

References

1.Novyi tlumachnyi slovnyk ukraïnskoi movy: v 4 t./uklad. V.V.Yakymenko, O.M.Slushenko; nauk.red. L.I.Andriiivskiyi. Kyiv: Akont. 2000. T.1: A-Ye. 910 s.[ukr]. **2.**Filosofskiyi entsyklopedychnyi slovnyk: entsyklopediia/ NAN Ukrainy, In-t filosofii im. H.S. Skovorody; holov. red. V.I.Shynkaruk. Kyiv: Abrys, 2002. 742 s. [ukr]. **3.**Yurydychna entsyklopediia: v 6 t./ redkol.: Yu.S.Shemshuchenko (gol. red) ta in. Kyiv. Ukrainska entsyklopediia, 1998. T.1: A-H. 672 s. [ukr]. **4.**V.A.Shakhov, V.V.Madison Natsionalnyi interes i natsionalna bezpeka v heostratēhii Ukrainy. *Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia*. 2013. № 2. S.44–56. [ukr]. **5.**Tarasenko K.V. Natsiia yak katehoriia natsionalnoi bezpeky. *Pidpriemstvo, gospodarstvo i pravo*. № 10. 2002. S. 77–79[ukr]. **6.**Litvinov Э.Р. Fylosofiya osnov natsionalnoi bezopasnosti. *Prostranstvo y vremia: mezhdystysplynarnyi nauchno-analytycheskyi y obrazovatelnyi zhurnal*. № 1 (7). 2012. S.66–73. [rus]. **7.**Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy 14.09.2020 «Pro Stratehiiu natsionalnoi bezpeky Ukrainy»: Ukaz Prezydenta Ukrainy № 392/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037> (accessed 30.12.2020). [ukr]. **8.**Lipkan V.A., Lipkan O.S. Natsionalna i mizhnarodna bezpeka. Vyd. 2-e, dop.i pererob. Kyiv: TEKST, 2008. 400 s. [ukr]. **9.**Konstytutsiia Ukrainy 254k/96-VR vid 28.06.1996 (with amendments and additions as of 01.01.2020 r). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/254B/96> (accessed 30.01.2020). [ukr]. **10.**Lemak O.V., Bysaha Yu.M., Belov D.M., Hromovchuk M.V. Konstytutsiino-pravovi osnovy zabezpechennia natsionalnoi bezpeky v Uhorschyni: monohrafiia / O.V.Lemak, Yu.M.Bysaha, D.M.Belov, M.V.Hromovchuk. DVNZ «Uzhhorodskiyi natsionalnyi universytet». 2019. 206 s. [ukr]. **11.**«Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy»: Zakon Ukrainy № 2469-VIII 21.06.2018 (with amendments and additions as of 24.10.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (accessed 30.12.2020). [ukr]. **12.**Antonov V.O. Konstytutsiino-pravovi zasady natsionalnoi bezpeky Ukrainy: monography. Kyiv: Talkom, 2017. 576 s. [ukr]. **13.**Ukrainchuk O.V. Zabezpechennia natsionalnoi bezpeky v umovakh formuvannia v Ukraini hromadskoho suspilstva ta demokratychnoi, pravovoi i sotsialnoi derzhavy: avtoref. dys. ... kand. jur. nauk. :12.00.02. Kyiv, 1994. 18 s. [ukr]. **14.**Petriv I.M. Konstytutsiino-pravove poniattia natsionalna bezpeka. *Pravo Ukrainy*. № 5. 2005. S. 105–107. **15.**Chuiko Z.D. Poniattia natsionalnoi bezpeky Ukrainy: konstytutsiino-pravovyi aspekt. *Problemy zakonnosti: Respublikanskyi mizhvidomchyi naukovyi zbirnyk*. Vyp. 61. 2003. S. 23–28. [ukr]. **16.**Skrypniuk O.V. Kurs suchasnoho konstytutsiinoho prava Ukrainy: akademichne vydannia. Kharkiv: Pravo, 2009. 468 s. [ukr]. **17.**Zavidniak I.I. Konstytutsiini zasady zabezpechennia natsionalnykh interesiv ta struktura natsionalnoi bezpeky Ukrainy. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriia «Pravo»*. Vyp.19. Ch. 1. 2012. S. 164–167. [ukr]. **18.**Kovtun V.I. Zakhyst derzhavnoho suverenitetu v Konstytutsii Ukrainy. *Konstytutsiine pravo Ukrainy: pidruchnyk*. edited by T.M.Slinko. Kharkiv, 2020. S. 111–117. [ukr]. **19.**Shubert T.Ie. Problemy konstytutsiynnoi bezopasnosti Rossyy. *Pravo: Vserossyiskiyi yurydycheskyi zhurnal*. № 4. 1997. S. 17–21 [rus]. **20.**Shved I.I. Paradyhma konstytutsiinoi bezpeky v umovakh hlobalizatsii. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriia «Pravo»*. Vyp.37. 2016. S. 59–62. [ukr]. **21.**Yezerov A.A. Konstytutsiina bezpeka yak skladnyk natsionalnoi bezpeky Ukrainy. *Ukrainskyi chasopys konstytutsiinoho prava*. № 2. 2017. S. 60–66. [ukr]. **22.**Ezerov A.A. Ponyatie konstytutsiynnoi bezopasnosti. *Yurydychnyi visnyk*. № 1. 2011. S. 14–23. [rus].

Demchenko, Pylyp. An essence of the security in context of constitutional legal dimension

Introduction. This article is devoted to the study of the phenomenon of the security within the framework of its understanding in the constitutional and legal sphere of domestic legal science. The need to conduct this study is based on the relevance of the search for promising directions in ensuring the safety of human, society, and the state in a rapidly changing modern world, within the framework of which the main role is assigned to its legal foundations, in which the provisions of the norms of the Constitution of Ukraine play a primary role

Purpose and objectives of the study. The main purpose of the article is to consider the concept of security in the framework of the general legal and constitutional legal category on the basis of an analysis of the articles of the Constitution of Ukraine and normative legal aspects (in case of basics of The National Security Act 2018 and The Strategy of the National Security 2020), which enshrine the essence and foundations of ensuring of the security in Ukraine, and also presents the main doctrinal approaches to defining security in the framework of constitutional and legal researches.

Research methods. The research carried out in the article is based on the assessment of generally accepted approaches to defining the characteristic features of security as a phenomenon of public relations, assessing the main challenges and threats to the existence of a human, society, and the state in Ukraine at the present stage of their development, analyzing the legal framework for ensuring of security in Ukraine, as well as understanding of security as a constitutional and legal category.

Research conclusions. As a result of the study, the idea is given that security is a complex and multi-vector category, the nature of which depends on the definition of the scope of its implementation and provision. The legal component is the basis for ensuring of national security as the main way to ensure the security of a human, society, state in Ukraine, which is implemented within the framework of the provisions of the Constitution of Ukraine and special legislation. As part of the study of constitutional and legal approaches to defining national security as a broad category, it is necessary to single out its special component subspecies - constitutional security, which serves as the basis for the protection and stability of the development of constitutional legal institutions and constitutionalism in Ukraine.

Key words: security, national security, constitutional security, protection and safety, constitutional and legal category.